

**Pomoc obywatelom
Ukrainy. Zadania
samorządu terytorialnego
i ich finansowanie + wzory
do pobrania**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Agnieszka Kozłowska

Rozdział I. Nadawanie numeru Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności obywatelom Ukrainy oraz obowiązek prowadzenia ewidencji małoletnich

1. Rola i znaczenie numeru PESEL

Zgodnie z KRIK Numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności, zwany dalej PESEL, jest w rejestrach państwowych, a więc w szeroko pojmowanej administracji publicznej, podstawowym identyfikatorem osoby fizycznej. Samą definicję rejestru publicznego znajdziemy w art. 3 pkt 5 InformPodPublU. Rejestr publiczny to rejestr, ewidencja, wykaz, lista, spis albo inna forma ewidencji służąca do realizacji zadań publicznych, prowadzona przez podmiot publiczny na podstawie odrębnych przepisów ustawowych. Ze względu na wykonywanie zadań w interesie publicznym lub w celu sprawowania władzy publicznej w różnych rejestrach, na podstawie szczególnych przepisów prawa, gromadzi się – oprócz danych prostych, takich jak: imię, nazwisko i adres zamieszkania – szereg innych danych, w tym m.in. informacje o krajowym identyfikatorze (numerze PESEL), dane wrażliwe oraz dane o wyrokach skazujących czy niepełnosprawności, tak jak w przypadku np. rejestru wyborców.

W przypadku JSFP przetwarzanie tego numeru, w przeważającej większości przypadków, będzie miało miejsce właśnie w rejestrze państwowym, a podstawę do przetwarzania danych będzie stanowił przepis prawa powszechnie obowiązującego.

W art. 15 ust. 2 EwidLU określono PESEL jako jedenastocyfrowy symbol numeryczny, jednoznacznie identyfikujący osobę fizyczną, zawierający datę urodzenia, numer porządkowy, oznaczenie płci oraz liczbę kontrolną, która pozwala na komputerową kontrolę poprawności nadanego numeru. Szczegółowe zasady jego nadawania zostały opisane w rozdziale 3 EwidLU.

Numer PESEL nadawany jest z urzędu, chyba że przepisy szczególne zobowiązują osoby fizyczne do posiadania tego identyfikatora i w takich sytuacjach PESEL nadawany jest na wniosek.

Identyfikator ten posiadają wszyscy obywatele polscy oraz cudzoziemcy, którzy zamieszkują w Polsce. W przypadku obywateli innych państw dane przetwarzane w rejestrze są opatrzone dodatkowo wyróżnikiem, jakim w przypadku obywateli Unii Europejskiej będzie symbol UE, a w przypadku obywateli Ukrainy – UKR.

Podkreślenia wymaga również fakt, że rejestr ten ma charakter rejestru referencyjnego względem innych rejestrów państwowych, a dane zawarte w rejestrze PESEL nie są usuwane, z wyjątkiem logów systemowych, dla których przyjęto termin przechowywania 5 lat.

Numer PESEL pozwala podmiotom uprawnionym do jego przetwarzania na jednoznaczne i niewątpliwe ustalenie tożsamości osoby, której został nadany.

Ponadto uwzględniając niepowtarzalny charakter numeru PESEL, ułatwia on kontakty z urzędami oraz usprawnia pracę administracji publicznej. Ma on również znaczenie dla potrzeb porządku publicznego, ze względu na zadania realizowane przez organy publiczne.

Indywidualny charakter numeru PESEL oraz przetwarzanie go wraz z innymi danymi daje dostęp do nieograniczonej wiedzy o osobie fizycznej, dlatego też jego przetwarzanie musi odbywać się z poszanowaniem praw i wolności obywatelskich. Dopuszczalność przetwarzania tego identyfikatora jest ściśle reglamentowana i zastrzeżona jako środek niezbędny i proporcjonalny, a więc służy m.in. bezpieczeństwu publicznemu, ochronie, ważnym celom publicznym, przetwarzaniu w interesie publicznym i w ramach sprawowania władzy publicznej, ale również w celu ochrony żywotnych interesów osób fizycznych, w tym również dzieci.

Zgodnie z informacjami dostępnymi na stronie www.gov.pl obecnie takich kluczowych rejestrów publicznych jest 140¹.

---

¹ <https://www.gov.pl/web/ia/kuczowe-rejestry-publiczne-lista> (dostęp: 12.10.2022 r.).

2. Nadawanie numeru Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności obywatelom Ukrainy i jego skutki

2.1. Nadawanie numeru Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności

Przepisy PomocUkrainaU stanowią jedną ze szczególnych regulacji, która nakłada na określoną kategorię osób obowiązek posiadania numeru PESEL. Jego posiadanie stwarza obywatelom Ukrainy możliwość skorzystania z wielu form pomocy i wsparcia ze względu na ich szczególną sytuację w związku z wybuchem konfliktu zbrojnego.

Wniosek o nadanie numeru PESEL, zgodnie z art. 4 PomocUkrainaU, składa się osobiście w siedzibie organu gminy, na wniosek pisemny, opatrzony własnoręcznym czytelnym podpisem, wypełniony przez wnioskodawcę albo przez pracownika tego organu na podstawie danych podanych przez wnioskodawcę. W przypadku osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych albo osoby, która ze względu na stan zdrowia lub niepełnosprawność nie jest w stanie samodzielnie złożyć wniosku o nadanie numeru PESEL, na podstawie art. 4 ust. 3 PomocUkrainaU, wniosek składa jedno z rodziców, opiekun, kurator, opiekun tymczasowy, ustanowiony na podstawie art. 25 PomocUkrainaU, lub osoba sprawująca faktyczną pieczę nad dzieckiem. W przypadku gdy nie ma takich osób, numer PESEL może zostać nadany z urzędu.

Sama procedura nadawania numeru PESEL kończy się wydaniem zaświadczenia o posiadanym (nadanym) numerze PESEL, który z dokumentami ukraińskimi stanowi podstawę zaistnienia i funkcjonowania obywateli Ukrainy w Polsce przed innymi instytucjami czy organami publicznymi. Numer ten stanowi podstawę dokonania wpisów zarówno do innych „starych” rejestrów państwowych, jak i tych nowo utworzonych na podstawie PomocUkrainaU.

Z punktu widzenia RODO regulacje PomocUkrainaU pozostają w zgodności z ogólnymi zasadami dopuszczalności przetwarzania numeru PESEL przez organy publiczne.

Zgodnie z art. 3 pkt 3 PomocUkrainaU Komendant Straży Granicznej prowadzi w systemie teleinformatycznym rejestr obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi, oraz którzy złożyli wniosek o nadanie numeru PESEL.

Rejestr ten jest zasilany danymi pozyskiwanymi podczas przekraczania granicy Polski podczas kontroli granicznej oraz danymi pozyskiwanymi podczas ubiegania się o nadanie numeru PESEL w dowolnym organie gminy, na wniosek złożony nie później niż 90 dni od dnia wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Dane pozyskane w drugi z opisanych sposobów są wprowadzane do rejestru w terminie 30 dni od dnia przekazania przez organy gminy informacji o złożeniu wniosku.

Oprócz ww. rejestru dane pozyskiwane przez organy gmin są wprowadzane również do rejestru obywateli Ukrainy, którym nadano numer PESEL, prowadzonego przez ministra właściwego do spraw informatyzacji. Rejestr ten prowadzi się w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 55 DowodyU, a więc Rejestrze Dowodów Osobistych.

Ponadto na podstawie art. 3 ust. 5 oraz art. 4 ust. 20 PomocUkrainaU dochodzi również do ujawniania danych pomiędzy administratorami danych różnych organów administracji publicznej w prowadzonych przez nich rejestrach państwowych. Komendant Straży Granicznej zapewnia możliwość weryfikacji danych osoby, której ma zostać nadany numer PESEL, z danymi zgromadzonymi w swoim rejestrze i chodzi tutaj przede wszystkim o weryfikację daty przekroczenia granicy. Jest to istotne ze względu na jeden ze skutków nadania numeru PESEL, a mianowicie legalizację pobytu osób przez okres 18 miesięcy, licząc od 24.2.2022 r.

2.2. Dane i inne informacje zawarte we wniosku o nadanie numeru PESEL

Wniosek o nadanie numeru PESEL jest sporządzony w języku polskim i zawiera następujące dane:

- 1) imię (imiona),
- 2) nazwisko,
- 3) unikalny numer ewidencyjny nadany przez organ ukraiński,
- 4) obywatelstwo,
- 5) imię matki osoby małoletniej, o ile zostało udokumentowane,
- 6) nazwisko matki osoby małoletniej, o ile zostało udokumentowane,
- 7) imię ojca osoby małoletniej, o ile zostało udokumentowane,
- 8) nazwisko ojca osoby małoletniej, o ile zostało udokumentowane,
- 9) numery PESEL rodziców, o ile zostały nadane i są znane,
- 10) datę urodzenia,
- 11) miejsce urodzenia,
- 12) kraj urodzenia,
- 13) płeć,
- 14) datę wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 15) datę złożenia wniosku,
- 16) adnotację o tym, czy odciski palców zostały pobrane,
- 17) adnotację o wyniku lub przyczynach braku weryfikacji, o której mowa w ust. 14 PomocUkrainaU,
- 18) informacje o osobie sprawującej faktyczną opiekę nad dzieckiem obejmujące numer PESEL oraz dane, o których mowa w pkt 1, 2, 4, 10, 13 i art. 8 pkt 24 EwidLU, oraz wskazanie stosunku pokrewieństwa z dzieckiem – jeżeli taki istnieje, a w przypadku jego braku – innej relacji łączącej tę osobę z dzieckiem,
- 19) oświadczenie o przybyciu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa,

- 20) oświadczenie o byciu: małżonkiem obywatela Ukrainy, członkiem najbliższej rodziny obywatela Ukrainy, który posiada Kartę Polaka, dzieckiem urodzonym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez matkę,
- 21) oświadczenie o prawdziwości danych zawartych we wniosku oraz klauzulę o treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”,
- 22) własnoręczny czytelny podpis wnioskodawcy albo adnotację pracownika organu gminy o przyczynie braku podpisu,
- 23) własnoręczny podpis osoby ubiegającej się o nadanie numeru PESEL, która ukończyła 12. rok życia, albo adnotację pracownika organu gminy o przyczynie braku podpisu.

Wzór wniosku o nadanie numeru PESEL został określony przez ministra właściwego do spraw informatyzacji i jest dostępny na stronie internetowej².

Oprócz ww. danych osobowych wniosek o nadanie numeru PESEL zawiera:

- 1) dane kontaktowe, w tym adres poczty elektronicznej oraz numer telefonu,
- 2) zgodę na wprowadzenie ww. danych do rejestru danych kontaktowych, prowadzonego na podstawie art. 20h InformPodPublU,
- 3) zgodę na potwierdzenie profilu zaufanego, o którym mowa w art. 3 pkt 14 InformPodPublU.

Dane te są podawane w celu ułatwienia kontaktu z administracją publiczną i stwarzają możliwość załatwienia wielu spraw za pośrednictwem środków komunikacji na odległość, bez konieczności wizyty w organie administracji publicznej czy też instytucji świadczącej pomoc obywatelom Ukrainy.

2.3. Obligatoryjne załączniki do wniosku o nadanie numeru PESEL i dodatkowe szczególne wymagania

Ze względu na konieczność ustalenia tożsamości obywateli Ukrainy, a także skutki, jakie wywołuje nadanie numeru PESEL w tym szczególnym trybie, do wniosku wymagane jest załączenie następujących dokumentów:

- 1) dokument podróży,
- 2) Karta Polaka lub
- 3) inny dokument ze zdjęciem umożliwiający ustalenie tożsamości, a w przypadku dzieci, które nie ukończyły 18. roku życia, również dokument potwierdzający urodzenie.

Istotnym rozwiązaniem jest również to, że dokumenty te nie są jedynie okazywane do wglądu, ale zgodnie z art. 4 ust. 15 PomocUkrainaU są sporządzane ich kopie, które wraz z wnioskiem są przechowywane przez urząd do celów archiwalnych. Podstawą potwierdzenia tożsamości mogą być również dokumenty unieważnione, a w przypadku braku jakichkolwiek dokumentów takim potwierdzeniem będzie również zwykłe oświadczenie

---

² <https://mc.bip.gov.pl/ogloszenia/wzor-wniosku-o-nadanie-numeru-pesel-w-zwiazku-z-konfliktem-na-ukrainie.html> (dostęp: 12.10.2022 r.).

o posiadanej tożsamości. W tym ostatnim przypadku złożenie oświadczenia o tożsamości, a więc o posiadaniu określonych danych osobowych, jest składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Dodatkowo do wniosku o nadanie numeru PESEL w każdym przypadku:

- 1) załącza się zdjęcie biometryczne o parametrach wskazanych w DowodyU,
- 2) pobierane są odciski palców, tak jak w przypadku ubiegania się o wydanie dowodu osobistego czy też polskiego paszportu.

W przypadku odcisków palców ustawodawca przewidział w tym przypadku wyjątki od konieczności uzyskania danych biometrycznych, a mianowicie nie pobiera się odcisków palców osób:

- 1) które nie ukończyły 12. roku życia,
- 2) od których chwilowo fizycznie nie jest możliwe pobranie odcisków któregokolwiek z palców,
- 3) od których pobranie odcisków palców jest fizycznie niemożliwe.

W pewnych szczególnych przypadkach organy gmin mają możliwość odmowy nadania numeru PESEL obywatelowi Ukrainy, gdy zaistnieje jedna z niżej przedstawionych przesłanek, a mianowicie:

- 1) fotografia załączona do wniosku nie spełnia wymagań fotografii biometrycznej określonych w DowodyU,
- 2) nie zostały pobrane odciski palców, a nie zachodzą omówione powyżej przesłanki odstąpienia od pobrania odcisków palców,
- 3) potwierdzenie tożsamości nastąpiło na podstawie oświadczenia o tożsamości, a w wyniku weryfikacji w rejestrze prowadzonym przez Komendanta Głównego Straży Granicznej ustalono, że zamieszczono serię i numer dokumentu stanowiącego podstawę przekroczenia granicy, co w konsekwencji oznacza złożenie fałszywego oświadczenia.

Wart podkreślenia jest również fakt, że od takiej decyzji nie przysługuje możliwość wniesienia odwołania, a więc prowadzone postępowanie jest jednoinstancyjne, co w praktyce administracji publicznej stanowi wyjątek. Oczywiście nie oznacza to całkowitego wyłączenia możliwości uzyskania przez taką osobę numeru PESEL, ponieważ wszystkie z wyżej wymienionych uchybień są możliwe do usunięcia w krótkim czasie.

2.4. Skutki nadania numeru PESEL

Nadanie numeru PESEL obywatelowi Ukrainy wywołuje określone skutki formalne:

- 1) legalizuje pobyt, gdy wjazd nie został zarejestrowany przez komendanta placówki Straży Granicznej podczas kontroli granicznej,
- 2) kształtuje sytuację (status prawny) w sposób uproszczony, nadaje prawa i obowiązki, bez konieczności spełnienia dodatkowych wymagań, które muszą zostać spełnione przez innych cudzoziemców legalizujących pobyt w Polsce (konstytutywny charakter wpisu), i to bez względu na zameldowanie się na pobyt np. czasowy,
- 3) ustanawia wiarygodną elektroniczną tożsamość poprzez fakt założenia – potwierdzenia profilu zaufanego,

- 4) ułatwia kontakt z administracją publiczną i tym samym zapewnia możliwość skorzystania ze świadczeń o charakterze humanitarnym, a więc działań podejmowanych w celu ochrony żywotnych interesów obywateli Ukrainy.

Zgodnie z PomocUkrainaU numer PESEL jest wymagany w celu skorzystania z następujących praw:

- 1) świadczenia pieniężnego dla obywateli polskich, którzy zapewnili zakwaterowanie i wyżywienie,
- 2) opieki medycznej na zasadach i w zakresie, w jakim służy ona osobom objętym ubezpieczeniem zdrowotnym,
- 3) wykonywania pracy, na podstawie zgłoszenia,
- 4) prowadzenia działalności gospodarczej,
- 5) świadczeń rodzinnych, świadczenia wychowawczego, jeżeli obywatel zamieszkuje z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, świadczenia dobrego startu, rodzinnego kapitału opiekuńczego, dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna,
- 6) świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, na podstawie PomSpołU,
- 7) jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę, przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe,
- 8) refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych,
- 9) opieki nad małoletnimi obywatelami Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osoby sprawującej faktyczną pieczę nad nim, a także przed przybyciem byli umieszczeni w pieczy zastępczej na terytorium Ukrainy,
- 10) kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy.

Posiadanie określonego statusu i uprawnień przez obywateli Ukrainy jest ściśle powiązane ze stałym przebywaniem na terytorium RP. W art. 4 ust. 17a zostały natomiast opisane szczegółowe zasady postępowania z obywatelami Ukrainy, którym uprzednio nadano status uchodźcy, w przypadku wyjazdu, a następnie powrotu na terytorium Polski (art. 1 ustawy z 8.6.2022 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2022 r. poz. 1383).

3. Finansowanie nadawania numeru PESEL obywatelom Ukrainy

Zadania nałożone na JSFP na podstawie PomocUkrainaU są zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej.

Zasady określenia wydatków wynikają z art. 39 FinPubU (klasyfikacja według działów i rozdziałów i paragrafów określających rodzaj wydatków), a ponadto w § 4 GospFinR,

zgodnie z którym środki na wykonanie zadań są przekazywane JSFP w kwotach wydatków budżetowych, wynikających z ustawy budżetowej. Ponadto zgodnie z art. 122 ust. 1 pkt 5 FinPubU w załącznikach do ustawy budżetowej zamieszcza się zestawienie zadań z zakresu administracji rządowej JSFP oraz zleconych na podstawie innych ustaw.

Konsekwencją tych zapisów jest fakt finansowania spraw z zakresu spraw obywatelskich w formie dotacji celowej. Do tych usług należy również nadawanie numeru PESEL.

Od 2015 r. podział środków na realizację zadań zleconych z zakresu spraw obywatelskich został oparty na jednolitym sposobie wyliczenia kwoty przysługującej na wykonanie tych zadań. Podstawą do wyliczenia przysługującej kwoty dotacji stało się:

- 1) kryterium liczby zrealizowanych spraw wraz z uśrednioną wartością czasu obsługi poszczególnych procesów (tzw. czasochłonnością), a także
- 2) średnie koszty realizacji zadań przez pracowników urzędów.

Koszt roboczogodziny co roku jest ustalany przez właściwych ministrów. Taki sposób finansowania zadań zleconych stanowił istotną nowość w zakresie określania kwoty dotacji celowej na zadania zlecone. Inne zadania finansowane na takich zasadach to np. te wynikające z KartaDRU oraz NieodpłPomPrU. W podobny sposób uregulowano kwestie sfinansowania wprowadzania danych do ewidencji małoletnich.

Ze względu na fakt, że zadania zlecone z zakresu administracji rządowej są finansowane w ramach przyznanych dotacji celowych, zawsze istnieje ryzyko zażądania zwrotu dotacji przez administrację rządową, reprezentowaną przez właściwego wojewodę. Wówczas dotacje takie w części niewykorzystanej do końca roku podlegają zwrotowi do budżetu państwa. Ponadto administracja rządowa ma prawo do kontroli prawidłowości wydatkowania przyznanych środków, a co za tym idzie – w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości – ma również prawo zażądania rozliczenia dotacji poprzez zwrot kwoty niewłaściwie wydatkowanej wraz z odsetkami. Dotyczy to sytuacji wykorzystania dotacji niezgodnie z jej przeznaczeniem, nienależnie udzielonej lub pobranej w nadmiernej wysokości. W takiej sytuacji podstawą zwrotu takiej dotacji mogą być odpowiednio: art. 168 ust. 1 i ust. 6, art. 169 ust. 6 FinPubU w związku z ust. 1 pkt 1, ust. 4, ust. 5 pkt 1 oraz art. 104 § 1 KPA.

W przypadku nadawania numeru PESEL obywatelom Ukrainy sposób finansowania tego zadania został określony analogicznie.

Z punktu widzenia realizacji procedury, na proces nadawania numeru PESEL składają się różne elementy, do tej pory oddzielnie wyceniane przez administrację rządową bądź dotychczasowo realizowane przez organy gmin jako oddzielne procedury, a mianowicie:

- 1) nadanie numeru PESEL,
- 2) wprowadzenie danych biometrycznych, a więc zdjęcia oraz odcisków palców – elementy procedury wydawania dowodu osobistego,
- 3) wprowadzenie danych do rejestru danych kontaktowych,
- 4) potwierdzenie profilu zaufanego – oddzielna procedura.

Samo potwierdzenie profilu zaufanego jest kwalifikowane przez administrację rządową do katalogu zadań własnych. Ponadto w przypadku zdjęć koszty ich wykonania obciążają

osobę, która jest zobowiązana do ich przedłożenia ze względu na ubieganie się o wydanie dowodu osobistego.

Wysokość dotacji dla gminy na realizację ww. usługi zależy od poszczególnych elementów składowych, które prezentuje poniższa tabela.

Wariant	Nazwa usługi	Czasochłonność zadania [h]	Koszt roboczo-godziny [zł]
1	Nadanie numeru PESEL bez wprowadzania danych do rejestru danych kontaktowych oraz bez potwierdzania profilu zaufanego	0,42	32,25
2	Nadanie numeru PESEL z wprowadzeniem danych do rejestru danych kontaktowych oraz z potwierdzeniem profilu zaufanego	0,5	
3	Zapewnienie wykonania zdjęcia przez gminę jako uzupełnienie wariantu 1 albo 2	1	

W przypadku nadawania numeru PESEL obywatelowi Ukrainy, w zależności od zakresu realizowanej usługi-zadania, kwota dotacji za obsługę jednego wniosku o nadanie numeru PESEL będzie się kształtowała na poziomie od 13,54 zł (1. wariant bez zdjęcia zapewnionego przez organ gminy) do 48,38 zł (2. wariant ze zdjęciem zapewnionym przez organ gminy).

W przypadku nadawania numeru PESEL innym kategoriom osób fizycznych mediana została ustalona na 0,3, co odpowiada 9,68 zł za nadanie jednego numeru.

Dlatego też przy takim sposobie finansowania usług publicznych kluczowe staje się określenie liczby zrealizowanych usług, które wpływają na wysokość dotacji. Wartości te można ustalić z poziomu rejestru PESEL lub z innych rejestrów, jakie są prowadzone przez urzędy gmin. Problemem może być kwestia obowiązku udokumentowania przez gminę faktu zapewnienia możliwości wykonania bezpłatnego zdjęcia biometrycznego. Podstawą potwierdzającą ten fakt będzie umowa cywilnoprawna o wykonanie zdjęć. Ze względu na uprawnienia kontrolne administracji rządowej, do zastanowienia pozostaje natomiast kwestia dokumentowania faktu wykonania zdjęcia obywatelowi Ukrainy ze względu na ubieganie się o nadanie numeru PESEL. Takim poświadczeniem może być wówczas np. lista zawierająca datę wykonania usługi, kolejny numer oraz imię i nazwisko osoby wraz z jej podpisem lub podpisem opiekuna prawnego.

Na marginesie warto podkreślić, że ustawodawca w ramach jednej z kolejnych nowelizacji PomocUkrainaU przewidział możliwość nieodpłatnego przekazania przez ministra właściwego do spraw informatyzacji sprzętu komputerowego gminom lub innym jednostkom sektora finansów publicznych na potrzeby realizacji przez nie zadań publicznych objętych PomocUkrainaU (art. 11 ustawy z 28.4.2022 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z rozwojem publicznych systemów teleinformatycznych, Dz.U. z 2022 r. poz. 1002).

Praktyka nieodpłatnego przekazywania sprzętu komputerowego dedykowanego do wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej miała miejsce również w latach ubiegłych, przy okazji kolejnych reform w zakresie wydawania dowodów osobistych.

4. Opiekun tymczasowy małoletniego obywatela Ukrainy i ewidencja małoletnich

4.1. Ustanowienie opiekuna tymczasowego i nadzór

Uprawnieniem, a zarazem obowiązkiem organów administracji publicznej jest zagwarantowanie każdemu podmiotowi (zarówno osobie fizycznej, jak i podmiotom gospodarczym) właściwych warunków do funkcjonowania, w tym prawa do ochrony podstawowych praw i wolności, jakie mają na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju i funkcjonowania każdemu z tych podmiotów. Przepisy prawa obejmują również ochroną pewne kategorie osób, które ze względu na wiek bądź niepełnosprawność mogą oczekiwać albo wymagać nadzwyczajnej ochrony lub uprawnień. To również jest gwarantowane przez RODO.

Konflikt zbrojny w Ukrainie dotknął dzieci i młodzież o różnym statusie formalnoprawnym. W rzeczywistości nie w każdym przypadku do Polski wraz z nieletnimi przyjechali ich prawni opiekunowie. Ze względu na wyjątkową sytuację tej kategorii osób, a także zobowiązanie do zapewnienia żywotnych interesów, niezbędne okazało się zastosowanie unikatowych środków formalnych, jakie pozwolą im na funkcjonowanie w polskich realiach.

W przypadku niepełnoletnich ich prawa, a także reprezentacja należą w pierwszej kolejności do rodziców, a następnie opiekunów, kuratora, opiekuna tymczasowego lub osoby sprawującej faktyczną pieczę nad dzieckiem.

Do grona osób sprawujących faktyczną pieczę na dziećmi, które przybyły do Polski pod opieką swoich krewnych, należy zaliczyć np. babcie, ciocie, ale także znajomych, starsze, nastoletnie rodzeństwo. Nie zawsze dzieci te posiadają dokumenty w postaci dokumentu ze zdjęciem lub aktu urodzenia, które pozwalają na potwierdzenie ich tożsamości. Bez ustanowienia – zagwarantowania formalnej opieki, instytucji opiekuna tymczasowego, mogą pojawić się pewne problemy np. z zapisaniem dziecka do szkoły czy udzieleniem pomocy medycznej lub innych świadczeń. Również w przypadku ukraińskich oświadczeń notarialnych o objęciu opieką niezbędne okazuje się formalne potwierdzenie tej opieki przez polski sąd, tak by opiekun mógł uzyskać na podstawie art. 25 PomocUkrainaU status opiekuna tymczasowego i móc reprezentować dziecko przed instytucjami czy rozporządzać jego majątkiem. Stąd tak niezmiernie istotne okazało się przyjęcie rozwiązań opisujących sposób ustanawiania opiekuna tymczasowego.

Zgodnie z art. 25 ust. 5 i ust. 6 PomocUkrainaU w pierwszej kolejności na opiekuna prawnego powinna być wskazana osoba bliska dziecku, dopiero w sytuacji, w której takich osób nie ma, OPS wskazuje inną osobę do pełnienia ww. funkcji w terminie 48 godzin

wraz z pisemną zgodą osoby na objęcie tej funkcji. Ośrodki pomocy społecznej należą do grona tych podmiotów, obok np. wójta, burmistrza, prezydenta, policji czy osoby sprawującej faktyczną pieczę, które mogą składać do sądów wnioski o ustanowienie opiekuna tymczasowego.

Samo postępowanie o wyznaczenie opiekuna prawnego jest wszczynane na wniosek albo z urzędu. Krótkie terminy, zwolnienie z kosztów sądowych, uproszczenie doręczeń, a także innych procedur sądowych mają służyć szybkiemu rozpoznawaniu tych spraw, a tym samym zapewnieniu praw i wolności osób nieletnich. Postanowienie o ustanowieniu opiekuna tymczasowego jest skuteczne i wykonalne z chwilą jego ogłoszenia, a gdy ogłoszenia nie było, z chwilą jego wydania.

Działania opiekunów tymczasowych są nadzorowane przez OPS jako te instytucje, które posiadają wiedzę i doświadczenie w zakresie wykonania zadań opiekuńczych.

Ponadto na PCPR, oprócz zadań związanych z prowadzeniem ewidencji małoletnich, spoczywają również dodatkowe obowiązki w związku z organizacją wsparcia dla opiekunów tymczasowych. Do zadań tych należy:

- 1) zapewnienie pomocy psychologicznej dla opiekunów i ich podopiecznych,
- 2) zapewnienie pomocy organizacyjnej, w tym pomoc wolontariuszy, tłumaczy lub pomocy przy załatwianiu spraw urzędowych,
- 3) zapewnienie pomocy w sprawowaniu opieki dla opiekunów tymczasowych, pod których opieką jest więcej niż 15 dzieci, przy czym ze względu na stan zdrowia i wiek dzieci mogą również być zatrudnione dodatkowe osoby.

W tym ostatnim przypadku zlecenie zadania może nastąpić również na rzecz organizacji pozarządowej, która w swojej działalności statutowej wykonuje zadania z zakresu wspierania rodziny, pieczy zastępczej lub pomocy społecznej.

Sam przepis nie wskazuje zakresu czynności kontrolnych oraz zakresu udzielania niezbędnego wsparcia, a wobec tego pomocne mogą się tutaj okazać regulacje WspRodzU.

Wzór wniosku wraz z oświadczeniem o wyrażeniu zgody na zostanie opiekunem tymczasowym został określony przez Ministra Sprawiedliwości i jest dostępny na stronach podmiotowych sądów rejonowych³.

4.2. Cel utworzenia ewidencji małoletnich

Jak zostało wskazane w pierwszej części opracowania, JSFP przetwarzają dane w rejestrach państwowych, a więc zbiorach, których zasady prowadzenia zostały opisane w przepisach prawa powszechnie obowiązującego.

Stąd w celu zabezpieczenia praw i wolności dzieci w praktyce okazało się konieczne pilne stworzenie nowego porządkowego rejestru urzędowego (państwowego), tzw. ewidencji małoletnich, która zawiera dane nie tylko o samych dzieciach, lecz także o opiekunach tymczasowych sprawujących pieczę nad małoletnim i jego majątkiem. Przepis ten gwa-

³ Np. <https://lodz.sr.gov.pl/wniosek-o-ustanowienie-opiekuna-tymczasowego-dla-maloletniego-obywatela,new,mg,1.html,6733> (dostęp: 12.10.2022 r.).

rantuje również uprawnionym organom administracji publicznej dostęp do pełnej bazy dzieci będących w szczególnej sytuacji.

Prowadzenie tej ewidencji ma na celu zapewnienie rozliczalności w zakresie przemieszczania się dzieci w związku z konfliktem zbrojnym, zagwarantowanie bezpieczeństwa i ochrony przed niezgodnymi z prawem działaniami, którym dzieci te mogą być poddawane, a także, po zakończeniu konfliktu zbrojnego, umożliwienie również zorganizowanego powrotu do kraju.

4.3. Zakres danych gromadzonych w ewidencji małoletnich i ich udostępnianie

Zgodnie z art. 25a PomocUkrainaU każdy małoletni obywatel Ukrainy, który przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osoby sprawującej faktyczną pieczę nad nim, oraz małoletni obywatel Ukrainy, który przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i przed przybyciem był umieszczony w pieczy zastępczej na terytorium Ukrainy, podlega wpisowi do ewidencji, zwanej dalej „ewidencją małoletnich”.

Ewidencja ta jest prowadzona przez ministra właściwego do spraw rodziny i PCPR za pomocą systemu teleinformatycznego umożliwiającego prowadzenie tej ewidencji, przekazywanie do niej danych, usuwanie z niej danych oraz udostępnianie z niej danych. Zgodnie z art. 25b PomocUkrainaU każdy z ww. podmiotów, zgodnie z RODO, jest administratorem danych. Przepis ten wskazuje również zakres obowiązków każdego z administratorów.

W PomocUkrainaU ustalono również okres przechowywania danych w prowadzonej ewidencji, zgodnie z którym czas przechowywania danych w systemie informatycznym został określony na 12 miesięcy od dnia ustania przesłanek, dla których dane te zostały wprowadzone. Dane te podlegają usunięciu z systemu niezwłocznie po upływie okresu przechowywania.

W ewidencji małoletnich gromadzi się i przechowuje następujące dane i informacje:

- 1) imię (imiona) i nazwisko (nazwiska) osoby, która przybyła na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z małoletnim, w stosunku do którego sprawowała pieczę zastępczą na terytorium Ukrainy, oraz osoby reprezentującej małoletniego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zwanych dalej „sprawującym opiekę”,
- 2) imię (imiona) i nazwisko (nazwiska) małoletniego,
- 3) obywatelstwo małoletniego i sprawującego opiekę,
- 4) adres ostatniego miejsca pobytu małoletniego w Ukrainie,
- 5) niepełnosprawność małoletniego,
- 6) stan zdrowia małoletniego,
- 7) pokrewieństwo małoletniego z innymi małoletnimi, którzy przekroczyli granicę,
- 8) numer PESEL małoletniego i sprawującego opiekę – jeżeli zostały nadane,
- 9) datę urodzenia małoletniego i sprawującego opiekę – jeżeli nie nadano numeru PESEL,
- 10) adres miejsca pobytu małoletniego i sprawującego opiekę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

- 11) datę przybycia małoletniego i sprawującego opiekę do miejsca pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 12) rodzaj dokumentu stanowiącego podstawę przekroczenia granicy przez małoletniego i sprawującego opiekę – jeżeli występuje,
- 13) serię i numer dokumentu stanowiącego podstawę przekroczenia granicy przez małoletniego i sprawującego opiekę – jeżeli występują,
- 14) adres poczty elektronicznej sprawującego opiekę,
- 15) numer telefonu sprawującego opiekę,
- 16) rodzaj, numer i odwzorowanie cyfrowe dokumentu potwierdzającego tożsamość małoletniego,
- 17) rodzaj, numer i odwzorowanie cyfrowe dokumentu potwierdzającego tożsamość sprawującego opiekę,
- 18) fotografię małoletniego,
- 19) fotografię osoby, która przybyła z małoletnim na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w stosunku do którego sprawowała pieczę zastępczą na terytorium Ukrainy,
- 20) informacje o miejscu i dacie przekroczenia granicy przez małoletniego i sprawującego opiekę,
- 21) informacje o sytuacji opiekuńczej małoletniego, w tym wskazanie informacji o ustanowieniu opiekuna tymczasowego, o którym mowa w art. 25 ust. 7 zd. 3 PomocUkrainaU, oraz dane sprawującego opiekę, o których mowa w art. 25a ust. 5 pkt 1 lit. a, c, h – o, q i s oraz pkt 2,
- 22) informację o dacie zakończenia sprawowania opieki przez sprawującego opiekę lub opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez sprawującego opiekę.

Na uwagę zasługuje tutaj fakt, że w ewidencji tej gromadzone są nie tylko dane małoletnich, lecz także osób sprawujących opiekę. Ponadto ewidencja ta ma elementy rejestru statystycznego, tożsame z informacjami gromadzonymi w rejestrze PESEL, omówionymi w pierwszej części opracowania, ale również rejestru merytorycznego w zakresie informacji o stopniu pokrewieństwa do innych małoletnich, o stanie zdrowia czy niepełnosprawności. Dostęp do tej ewidencji dla uprawnionych organów i instytucji zapewnia również możliwość weryfikacji prawa do reprezentowania małoletnich, a więc i weryfikacji prawa do świadczeń, które na podstawie PomocUkrainaU przysługują obywatelom Ukrainy, co jest kluczowe z punktu zapewnienia żywotnych interesów osób małoletnich.

Ze względu na inne zadania i cele realizowane przez szereg różnych organów i instytucji działających na rzecz małoletnich dane te mogą również być udostępniane podmiotom wskazanym w art. 25b PomocUkrainaU:

- 1) konsulom Ukrainy – w zakresie niezbędnym do realizacji art. 31 umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych, sporządzonej w Kijowie 24.5.1993 r. (Dz.U. z 1994 r. poz. 465),
- 2) wojewodzie właściwemu dla miejsca pobytu małoletniego, w celu sprawowania kontroli nad realizacją zadań powiatowych centrów pomocy rodzinie,
- 3) ministrowi właściwemu do spraw rodziny,
- 4) powiatowym centrom pomocy rodzinie,
- 5) organowi właściwemu w rozumieniu ŚwRodzU, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw rodziny – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegają-

cych się o świadczenia, o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 1 PomocUkrainaU, osób pobierających te świadczenia oraz członków ich rodzin,

- 6) Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych – w celu weryfikacji danych dotyczących osób ubiegających się o świadczenia, o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 2–4 PomocUkrainaU, oraz dofinansowanie, o którym mowa w art. 26 ust. 1 pkt 5 PomocUkrainaU, osób pobierających te świadczenia i dofinansowanie oraz członków ich rodzin,
- 7) sądom,
- 8) prokuratorom,
- 9) jednostce podległej ministrowi właściwemu do spraw zdrowia właściwej w zakresie systemów informacyjnych ochrony zdrowia.

4.4. Finansowanie zadań z zakresu zapewnienia opiekunów tymczasowych oraz prowadzenia ewidencji małoletnich

Zadania związane z prowadzeniem ewidencji małoletnich, realizowane przez PCPR, są zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej.

Koszty obsługi przez powiat zadań związanych z prowadzeniem ewidencji małoletnich oraz z obsługą zadań, o których mowa w art. 25 ust. 3b, 3ba i 3c PomocUkrainaU, a więc w zakresie pomocy psychologicznej dla opiekunów i podopiecznych, zapewnienia pomocy organizacyjnej oraz pomocy przy sprawowaniu opieki dla opiekunów tymczasowych mających pod opieką więcej niż 15 dzieci obejmują:

- 1) 15 zł za każde dziecko wpisane przez powiat do ewidencji małoletnich,
- 2) koszty zapewnienia przez powiat tłumaczeń związanych z wpisem do ewidencji małoletnich.

Przedstawione zagadnienia wskazują jednoznacznie, że różnego rodzaju rejestry państwowe, prowadzone na podstawie obowiązujących przepisów prawa przez JSFP, stanowią pełne kompendium wiedzy o obywatelach. Informacje te obejmują dane zarówno podstawowe, jak i wrażliwe, i obie kategorie danych podlegają ochronie. Ze względu na zadania, jakie należą do właściwości administracji publicznej w zakresie ochrony praw wspólnoty obywateli i praw indywidualnych jednostek, są one przetwarzane dla dobra społeczności, w interesie publicznym, w zakresie sprawowania władzy publicznej bądź w celu ochrony żywotnych interesów każdej osoby. Nadanie numeru PESEL otwiera szereg możliwości do zaistnienia w dzisiejszym świecie i ułatwia nawiązanie kontaktu z urzędami, ale również skorzystania z wielu praw i przywilejów. Uzyskanie numeru PESEL stanowi podstawę do ujęcia danych w innych rejestrach, np. w ewidencji małoletnich.

Zadania z zakresu prowadzenia obu rejestrów są zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej, rozliczane w drodze dotacji celowej.

Wysokość kwot dotacji, ustalona w sposób jednolity dla wszystkich podmiotów realizujących tożsame zadania, może okazać się niewystarczająca, choćby ze względu na różne kształtowanie się poszczególnych elementów w całkowitej kwocie wydatków czy też wielkość gminy lub powiatu realizującego zadanie. Rachunek ekonomiczny, w przeci-

wieństwie do sektora prywatnego, ze względu na zobowiązanie JSFP do realizacji zadań publicznych, nie będzie nigdy stanowił podstawy do odmowy wykonania zadań publicznych.

Podstawa prawna:

- art. 3 InformPodPublU;
- Załącznik do KRIR;
- art. 4 – 6, 9, 25 – 25b PomocUkrainaU;
- art. 15 ust. 2 EwidLU;
- art. 55 DowodyU;
- GospFinR.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl